

Miskolczi Bodnár Péter egyetemi tanár, Károli Gáspár Református Egyetem (Budapest)

A kártérítési felelősség egyes közös szabályainak mögöttes szabályként való alkalmazhatósága

A közös kártérítési szabályok tekintetében vizsgálatra szorul, hogy a „közös szabályok” egésze, azaz a 6:520–6:534. §-ok együttese a Ptk. mely normáihoz kapcsolódik, továbbá az, hogy mely normák tekintetében kizárt a „közös szabályok” egészének mögöttes szabályként való alkalmazása. A normák hatókörének korábbi tanulmányban való meghatározását követően vizsgálni kell, hogy a „közös szabályok” körébe tartozó egyes normák milyen rendelkezések tekintetében minősülnek mögöttes szabálynak. A jogalkotó nem hívta fel a figyelmet minden lehetséges mögöttes normára a „közös szabályok” közül. Kifejezetten megtevéstől továbbá a „kártérítési felelősség közös szabályai” elnevezés, amely helyett – a jóval szűkebb alkalmazási körre utaló módon – a „deliktuális felelősség közös szabályai” név alkalmazása lett volna indokolt.

I.

A sérelemdíj és a „felelősség közös szabályai”

1.1. A „közös szabályok” egészének kapcsolódása mint látszat

A korábbi gyakorlat és a megszokás alapján *hihetőnek tűnik* az, hogy a „közös szabályok” egésze változatlanul *mögöttes szabályát képezi a sérelemdíjnak*, hiszen régebben a nem vagyoni kártérítésre vonatkoztak a mai „közös szabályok” elődjét képező szabályok.

A hatályos törvényszöveg alapján is úgy tűnhet, hogy a „kártérítési felelősség közös szabályai” teljes egészükben alkalmazhatók a sérelemdíj mögöttes szabályaként.

- a) A személyiségi jog megsértése esetén fizetendő sérelemdíjra a Ptk. 2:52. § (2) bekezdése szerint a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni. A személyiségi sérelem orvoslása során tehát – kisebb eltéréssel – a vagyoni károk megtérítésére vonatkozó normák irányadók. A Ptk. hivatkozott rendelkezését úgy kell értelmezni, hogy a deliktuális felelősségi szabályokat kell alkalmazni, márpedig ebbe a körbe a „közös szabályok” is beletartoznak. Első ránézésre tehát azt mondhatnánk, hogy a „közös szabályok” egésze irányadó a sérelemdíjra.

- b) A jogalkotó által alkalmazott megszorítások sem változtatnak azon a látszaton, hogy a „közös szabályok” egésze irányadó a sérelemdíjra.

– A kódex egyrészt rögzíti, hogy a sérelemdíj szabályai közül melyekre vonatkoznak a kártérítési felelősség szabályai. A Ptk. szerint a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire – különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára – kell alkalmazni a kártérítési felelősség szabályait. Ez a megszorítás nem érinti a kártérítési felelősség közös szabályainak mint egésznek a mögöttes szabályként való alkalmazási lehetőségét, legfeljebb a felhasználási kört szűkíti. A sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételei közé nem tartoznak a sérelemdíj mértékére vonatkozó normák, így a Ptk. 2:52. § (3) bekezdése tekintetében a „közös szabályok” nem alkalmazhatók. Az első megszorítás alapján tehát az rögzíthető, hogy a Ptk.-nak az a rendelkezése, hogy „a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire – különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára” kell alkalmazni a kártérítést, a sérelemdíjra vonatkozó szabályokon belül korlátozza azt a kört, amelyre a mögöttes szabályok vonatkoznak, de nem szűkíti a mögöttesként alkalmazható normák körét. A Ptk. szövegét olvasva tehát a „közös szabályok” egésze irányadónak tűnik a sérelemdíjra.

– A megszorítások másik csoportja a kártérítési felelősség szabályai közül egyeseket kizár. A kártérítési felelősség szabályait ugyanis azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges. A bizonyítandó körülmények köre tehát sérelemdíj esetén szűkebb, mint a kártérítésnél. A személyiségi jogaiban sértett személynek ahhoz, hogy sérelemdíjra tartson igényt, nem kell bizonyítania azt, hogy kárt szenvedett és így értelemszerűen azt sem, hogy okozati összefüggés áll fenn a jogsértő magatartás és a kár között. Ezeket a kártérítés esetén bizonyítandó körülményeket a felelősség általános szabálya címet viselő Ptk. 6:519. §-a rögzíti. Mivel a sérelemdíj esetén figyelmen kívül maradó követelmények nem a „közös szabályok” között találhatóak, így ez a megszorítás sem érinti a „kártérítési felelősség közös szabályainak” mint egésznek a mögöttes szabályként való alkalmazását. Kódexbeli rendelkezés tehát nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy a „közös szabályok” egészét a sérelemdíj mögöttes szabályaként vegyék figyelembe. Előrebocsátjuk azonban, hogy ez *csupán látszat* és ezt az 1.2. pontban bizonyítani is fogjuk.

1.2. Tartalmi elemzés

Külön elemzést igényel annak a feltárása, hogy – a Ptk. szövege alapján adódó látszat ellenére – valóban a „közös szabályok” egésze irányadó-e a sérelemdíjra, vagy csak egyes szabályok.

a) A történeti folyamatok arra utalnak, hogy *a sérelemdíj és a kártérítés között lényeges lett a különbség*. A személyiségi jog megsértése esetén a nem vagyoni kártérítés helyébe lépő sérelemdíj elnevezés azt sugallja, hogy a kodifikáció nyomán a kártérítés és a sérelemdíj távolabb került egy mástól. Ez az elkülönülés csökkenti a valószínűségét annak, hogy a „kártérítési felelősség közös szabályai” teljes egészükben alkalmazhatók legyenek a sérelemdíjra.

b) A „közös szabályok” tartalmi elemzése alapján – álláspontunk szerint – az állapítható meg, hogy a „közös szabályok” nem mindegyike alkalmazható mögöttes szabályként a sérelemdíjra. A „közös szabályok” körén belül a normák három csoportja látszik elkülöníthetőnek.

ba) Az 1.1. pontban bemutatott látszat ellenére a „közös szabályok” többsége nem tekinthető mögöttes szabálynak.

– A károkozás jogellenességét főszabályként megállapító és a kivételeket felsoroló 6:520. § – megítélésünk szerint – azért nem tekinthető mögöttes szabálynak, mert személyiségi sére-

lem esetén a sérelemdíj alapjául szolgáló hátrányt nem tekinti a jogalkotó kárnak, így a sérelem előidézése sem károkozás. A személyiségi sérelmet okozó magatartás jogellenessége nem a károkozás – főszabály szerint – jogellenes voltából fakad, hanem abból, hogy megsértik a személyt védő normák valamelyikét.

– A 6:521. § szerint az előreláthatóság a kárhoz és az okozati összefüggéshez kötődő fogalom, márpedig a sérelemdíj nem kárt előidéző és a kárral okozati összefüggésben álló, előre látható magatartás következménye.

– A sérelemdíjra nem vonatkozik a kártérítési kötelezettség terjedelméről szóló 6:522. § sem, mivel a sérelemdíjat másként kell megállapítani, mint a kártérítés mértékét.

– A károsulti közrehatással kapcsolatos rendelkezések egy fenyegető vagy már bekövetkezett kárhoz, nem pedig személyiségi sérelemhez kötődnek. Nem gondoljuk, hogy a személyiségi jogok veszélye esetén a 6:525. § (1) bekezdése alapján megelőzési, elhárítási kötelezettséggel kellene terhelni a személyiségében fenyegetett személyt. A bekövetkezett hátrányok enyhítése nyilván az ilyen személynek is érdeke, de ezek elmaradása más következményt vonz, mint a kárenyhítési kötelezettség elmulasztása. A bírónak nem kell összemérnie a jogsértésre vezető és az azt nem enyhítő magatartások felróhatóságát és nem kell a sérelemdíjat olyan módon megosztania, mint ahogy a kárt kell a károsult közrehatása esetén a 6:525. § (2) bekezdése alapján.

– A 6:525. § (3) bekezdése alapján a károsult terhére esik mindazok elmulasztása, akiknek magatartásáért felelős. *Személyiségi sérelem esetén ritkán fordulhat elő*, hogy a sérelem bekövetkezte részben ilyen személy magatartására lenne visszavezethető. Ha ez mégis bekövetkezne – pl. a titkot egy alkalmazott nem megfelelően őrzi –, akkor az ilyen magatartás vezethet akár a jogsérelem hiányának a megállapítására, és így a sérelemdíjra való jogosultság teljes hiányát okozhatja, de semmiképpen nem eredményezheti a sérelemdíjnak a kármegosztáshoz hasonló csökkentését.

– A sérelemdíjra nem vonatkozik a kártérítés módjáról szóló 6:527. §, mert nem csupán főszabályként, hanem minden esetben pénzben kell azt megfizetni. A természetbeni teljesítést – mint a kártérítés esetén érvényesülő kivételes lehetőséget – nem teszi lehetővé a Ptk. 2:52. §-a. Ez következik egyrészt magából a sérelemdíj elnevezésből, másrészt abból, hogy a 2:52. § (2) bekezdése a sérelemdíj fizetésére

Tanulmány

- kötelezés fordulatot használja és a 2:52. § (3) bekezdése szerint a sérelemdíjat egy összegben kell a bíróságnak meghatározni.
- Sérelemdíjat a személyiséget ért sérelem kompenzálása érdekében kell fizetni, így a jövedelempótló járadékról szóló 6:528. §, és a tartást pótló járadékról szóló 6:529. § nem funkcionálhat mögöttes szabályként, hiszen ezek egyértelműen vagyoni károkhoz kötődnek.
  - Nem minősülhet a sérelemdíj mögöttes szabályának a járadék megváltoztatásáról vagy megszüntetéséről szóló 6:530. § sem, mivel *a sérelemdíjat nem járadék formájában ítélik meg*. A sérelemdíjat egy összegben kell a bíróságnak meghatározni [2:52. § (3) bek.]. „A sérelemdíj összecszerűségével kapcsolatban a Ptk. megszünteti annak a lehetőségét, hogy járadék formájában legyen megítélhető.”¹ Mivel a sérelemdíj megállapítására járadék formájában nem kerülhet sor, ezért a járadék megváltoztatására vagy megszüntetésére vonatkozó 6:530. § kizárható a mögöttes szabályok köréből.
  - A sérelemdíj mutat ugyan némi rokonságot az általános kártérítéssel, de sérelemdíj megítélésére nem azért kerül sor, mert a kár mértéke nem állapítható meg. Ezért az általános kártérítésre vonatkozó 6:531. § nem tekinthető a sérelemdíj mögöttes szabályának.
  - A Ptk.-ban rögzített személyiségi jogok megsértése jelenleg nem minősül bűncselekménynek, így a sérelemdíj tekintetében a bűncselekménnyel okozott károk speciális elévülési szabálya [6:533. § (1) bek.] nem bír jelentőséggel.
  - A 6:530. § kapcsán kifejtettük, hogy a sérelemdíjat nem lehet járadék formájában megítélni, így a járadékkövetelés elévülési idejét rendező 6:533. § (2) bekezdése nem kerülhet mögöttes szabályként alkalmazásra a sérelemdíj tekintetében.
  - Nem tekinthető a sérelemdíj mögöttes szabályának a 6:534. §, amely az értékviszonyoknak a károkozás és az ítélethozatal közötti időszakban bekövetkezett változásának figyelembevételére vonatkozik, mivel az értékviszonyok változása alatt a Ptk. a vagyoni kár elemeinek értékében bekövetkező növekedést vagy csökkenést érti.
- bb) Másfelől viszont a „közös szabályok” közé tartozó egyes normák irányadóak a sérelemdíjra. A normáknak ebbe a csoportjába olyan szabályokat sorolunk, amelyek némi változással lehetnek irányadók. Erre a helyzetre szokta a jogalkotó azt a fordulatot használni, hogy az adott szabály „megfelelően alkalmazandó”.
- A károsodás veszélye esetén a bíróságtól kérhető intézkedések célszerűek lehetnek személyiségjog-sértés bekövetkezésének veszélye esetén is, így a 6:523. § megfelelően alkalmazható a személyiségvédelem érdekében is.
  - Nem zárható ki az, hogy a személyiségi jogot sértő magatartást többen tanúsítják. Ilyen esetben a károkozók egyetemleges felelősségét rögzítő 6:524. § a sérelemdíj egyetemleges megfizetésének kötelezettségeként érvényre kell, hogy jusson.
  - A sérelemdíjra is vonatkozik a kártérítés esedékességéről szóló 6:532. §. Álláspontunk szerint a bíróság által megállapított sérelemdíj után a személyiségi sérelem bekövetkezte és a sérelemdíj megfizetése közötti időszakra vonatkozóan kamatot kell fizetni. Találunk arra vonatkozó jogirodalmi utalást, amely szerint a kártérítés esedékességére vonatkozó szabály² „...értelemszerűen alkalmazható a sérelemdíjra is.”³
- bc) Külön elemzést igényel a 6:526. §, amely a felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződési kikötés semmisségét deklarálja egyrészt a szándékosan okozott károkért való felelősség, másrészt az életet, testi épséget, egészséget megkárosító károkozásért való felelősség tekintetében. Valószínűleg ritkán fordul elő az, hogy valaki szerződésben eleve hozzájáruljon ahhoz, hogy személyiségi jogait másvalaki szándékosan sértse, de egy sportolónak az ahhoz adott hozzájárulását, hogy a verseny során esetleg sportsérülést okozzanak számára, lehetséges a játék hevében elkövetett szándékos magatartásokra is kiterjesztően értelmezni. Feltehetően az sem gyakori, hogy valaki eleve hozzájáruljon testi épségének, egészségének a megkárosításához⁴, de erre mégis sor kerülhet, pl. műtét előtt álló betegek ese-

1 FÉZER TAMÁS: *Személyiségi jogok* In: *A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*, (Szerk.: Osztoivits András) Opten, Budapest, 2014, 346.

2 A kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes (Ptk. 6:532. §).

3 SZALMA JÓZSEF: *Sérelemdíj és a személyiségi jogok megsértésének magánjogi szankciói az európai és a magyar jogban*, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2018, 249.

4 A 6:526. §-ban foglaltak közül az emberi életet megkárosító károkozásért való felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződési kikötés semmisségére vonatkozó szabály nagy valószínűséggel nem kerülhet – analógia útján sem – alkalmazásra a sérelemdíj tekintetében, mert a személyiségi jogok megsértése jellemzően nem okoz halált.

tén, akik nyilatkozatot tesznek, amelyben tudomásul veszik a műtéti kockázatokat. Ilyen esetekben nehézséget okoz annak eldöntése, hogy feltétlenül alkalmazandó-e a személyiségjogsértés és a sérelemdíj körében a Ptk. 2:42. § (3) bekezdése, amely szerint nem sért személyiségi jogot az a magatartás, amelyhez az érintett hozzájárult. Mivel az általunk vizsgált esetekben egy létező szerződésben szereplő kikötés érvényességét kell megítélni, ezért a felek közötti konszenzus alapján valószínűleg azt kell megállapítani, hogy az érintett személy hozzájárult egy olyan magatartáshoz, amely a beleegyezés nélkül jogsértőnek minősülne. Nem egyértelmű, hogy vajon azt tekinti-e a jog fontosabbnak, hogy a sérelmet szenvedett személy mindenképpen igényelhesse sérelemdíjat, vagy azt, hogy önrendelkezési joga feltétlenül – esetleg saját rovására is – érvényesüljön. Előbbi esetben a károkozásért való felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződési kikötés semmisségét deklaráló rendelkezés a sérelemdíj mögöttes szabályának kell tekinteni, utóbbi esetben nem. A személyiségi jogok megsértéséhez adott hozzájárulás sokszor valamilyen kiszolgáltatott helyzet következménye, így azt érzem kisebb veszélynek, hogy a bíróság semmisnek tekinti a jogsértés következményeit eleve korlátozó vagy kizáró szerződési kikötést. A sérelemdíj megállapítása során ugyanis figyelembe lehet venni a sértetti hozzájárulást és annak körülményeit. Feltétlenül szükségesnek látom azonban a személyiségi jog változásának, nevezetesen a 2:42. § (3) bekezdése és a régi Ptk. 75. §-a közötti különbségnek a mélyreható elemzését a kérdés eldöntéséhez.

II. Kártalanítás

2.1. Látszatok

A kártalanításra mögöttes szabályként irányadó normák körét illetően kétféle látszattal is szembesülünk a Ptk. szövegét olvasva. Megítélésünk szerint az első megközelítés túlságosan tágan, míg a második túl szűken vonja meg a kártalanítás tekintetében mögöttes szabályként figyelembe vehető kártérítési normák körét.

2.1.1. A teljes kapcsolódás látszata

A Hatodik Könyv Negyedik Részének XXVIII. Címében található kártalanítás kapcsán a 6:564. § a kártalanítás módjára és mértékére vonatkozóan vissza a kártérítés

szabályaira. A törvényszöveg alapján úgy tűnik, hogy a kártérítési felelősség „közös szabályai” mint egész alkalmazható a kártalanítás mögöttes szabályaként, hiszen a „közös szabályok” nem vitásan a kártérítési normarendszer részét képezik. Ennek az értelmezésnek a helytelen volta könnyen belátható, ha a szabályok tartalmát is figyelembe vesszük.

2.1.2. A „felelősség közös szabályok” közül kettő, mint mögöttes norma

A jogszerű károkozás esetén fizetendő kártalanításra vonatkozó szabály⁵ szerint a kártalanítás módjára és mértékére a kártérítésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. A 6:564. § ugyan a kártalanításon belül húz határvonalat, de áttételesen a kártérítési felelősség „közös szabályai” között is szelektál a normák mögöttesége szempontjából. A kártalanítás módjára és mértékére vonatkozóan nyilvánvalóan csak a kártérítésen belül ugyanolyan tárgyú, azaz a kártérítés módjára és mértékére vonatkozó normák figyelembevétele racionális. Anélkül, hogy külön nevesítené az irányadó szabályokat a jogalkotó, valójában a kártérítés módja címet viselő 6:527. §-t és a kártérítési kötelezettség terjedelme címet viselő 6:522. §-t tekinti mögöttes szabálynak, azaz a kártalanítás körében elhelyezkedő norma a „közös szabályok” körébe tartozó e két normára utal vissza, nem a „közös szabályok” egészére.

Álláspontunkat megerősíti a jogirodalom. „Annak ellenére, hogy a régi Ptk.-ból hiányoztak a kártalanításra vonatkozó általános, közös rendelkezések, amikor az egyes jogszabályok a kártalanításról szóltak, a jogalkalmazás a kártalanítási kötelezettség megállapításánál a mérték és a mód tekintetében minden esetben alkalmazta a kártérítési szabályokat. Elvi jelentőségű annak az előírása, hogy a kártalanításnál a kártérítés módjára és mértékére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni, ez ugyanis ténylegesen megalapozza a jogszerű károkozó teljes kártalanítási kötelezettségét, következően a deliktális felelősség általános szabályai között szereplő teljes kártérítés elvéből.”⁶

2.2. A „közös szabályok” körébe tartozó egyes további normák mögöttes szabályként való alkalmazhatósága

A 2.1.2. pontban írt megközelítés hiányossága akkor válik szembetűnővé, ha figyelembe vesszük azt, hogy eset-

⁵ Ptk. 6:564. §.

⁶ WELLMANN GYÖRGY (szerk.): *Az új Ptk. magyarázata VI/VI. Polgári jog, Kötelmi jog, Harmadik, Negyedik, Ötödik és Hatodik Rész*, HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2013, 444.

Tanulmány

leg további „közös szabályok” is alkalmasak lehetnek mögöttes normaként. A kártérítés módjára vonatkozó 6:527. §-on és a kártérítési kötelezettség terjedelme címet viselő 6:522. §-on kívül – álláspontunk szerint – a „felelősség közös szabályai” közül néhány további is megfelelően alkalmazható a kártalanítás tekintetében. A kártalanítás tekintetében is mögöttes szabályként alkalmazhatónak gondoljuk az alábbi normákat.

- a) Nem zárható ki az, hogy a kárt okozó jogszerű magatartást többen tanúsítják. Ilyen esetben a károkozók egyetemleges felelősségét rögzítő 6:524. § a kártalanítás egyetemleges megfizetésének kötelezettségként érvényre kell, hogy jusson.
- b) A kártalanításra is vonatkozik a kártérítés esedékességéről szóló 6:532. §. Álláspontunk szerint a bíróság által megállapított kártalanítás után a kár bekövetkezte és a kártalanítás megfizetése közötti időszakra vonatkozóan kamatot kell fizetni.
- c) A 6:526. § a felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződési kikötés semmisségét deklarálja egyrészt a szándékosan okozott károkért való felelősség, másrészt az életet, testi épséget, egészséget megkárosító károkozásért való felelősség tekintetében. A tilalom – álláspontunk szerint – megfelelően alkalmazandó a jogszerűnek minősülő károkozó magatartások esetén. Nem lenne szerencsés, ha a kártalanítás megfizetésének kötelezettségét eleve ki lehetne zárni, illetőleg a kártalanításról előzetesen le lehetne mondani egy szerződés keretében.

III. Helytállás

A jogalkotó igyekszik elkülöníteni a helytállást a kártérítéstől. A korábban felelősségnek vagy mögöttes felelősségnek nevezett helyzeteket ma azért nevezik helytállásnak, mert a fizetésre kötelezett nem okozott kárt, nem vállalt magára pénzbeli teljesítési kötelezettséget, de egy másik személyt terhelő, e másik személy által nem kiegyenlített tartozás megfizetésére köteles. A helytállásra kötelezett személy nem tanúsított a jog által negatívan megítélt magatartást.⁷

3.1. Látszatok

Szemben a sérelemdíjnál és a kártalanításnál tapasztalattal, helytállás esetén nem találunk olyan szabályt, amely tévedésre adhatna alapot a mögöttes szabályok alkalmazása tekintetében. Arra azonban fel kell hívni a fi-

gyelmet, hogy a Ptk. hatályos szövege nem konzekvens a helytállás kifejezés alkalmazása során.

- A Ptk. számos olyan helyzetet szabályoz felelősségként, amit helytállásnak kellene neveznie. Ezekben az esetekben a „felelősségi közös szabályok” alkalmazására nincs szükség. Az csupán látszat, hogy ezek a helyzetek kontraktuális vagy deliktualis felelősséget vonnának maguk után és erre tekintettel a „közös szabályok” közül egyes normáknak, vagy a „közös szabályok” egészének az alkalmazására lenne lehetőség.
- A Ptk. néha helytállásként minősít olyan eseteket, amelyek valójában felelősségnek tekintendők, vagy amelyek olyan összetett helyzetek, amelyek jelentős részben helytállásnak tekintendők ugyan, de – a tényállástól függően – felelősségi helyzeteket is fellelnek.⁸ Ezekben az esetekben a „közös szabályok” közül egyes normák, vagy a „közös szabályok” egésze mögöttes normaként alkalmazandó annak ellenére is, hogy a törvényszöveg leplezi a kontraktuális vagy deliktualis felelősség fennállását.

3.2. A mögöttes hiánya a valódi helytállás eseteiben

Megítélésünk szerint a helytállásra nem irányadók a „közös szabályok”.

- a) Mivel a helytállás nem kártérítés, ezért a kártérítésre vonatkozó normákat – köztük a „közös szabályok” egészét, vagy egy részét – csak akkor kellene irányadónak tekinteni, ha létezne ezt előíró szabály. A helytállás normái között azonban nem találunk ilyet.
- b) A „közös szabályok” egészének vagy egy részének az alkalmazására a helytállás előzményének tekinthető helyzetek egy részében kerülhet sor.
  - Abban az esetben, ha pl. a társaság kárt okoz és emiatt deliktualis felelősség terheli, de nem képes a kárt megtéríteni, akkor a társaság felelősségére a „közös szabályok” egésze irányadó, hiszen – amint azt a korábbi számban bemutattuk – ezek a normák a Ptk. más könyveiben található deliktualis felelősségi tényállások tekintetében is mögöttes szabálynak minősülnek. A károkozó társaságot terhelő kártérítés mértékét tehát a deliktualis felelősség – köztük a „közös szabályok” – alapulvételel kell megállapítani. Ha ezt az összeget a társaság nem egyenlíti ki, akkor a társaság tagjainak (és bizonyos egykori tagjainak) a helytállási kötelezettsége már a Ptk. jogi személyekre és társaságokra vonatkozó szabályaiból következik. Ebben a „második fordulóban” a „közös szabályok” már nem érvényesülnek.

⁷ Lásd MISKOLCZI BODNÁR PÉTER: *Felelősség és helytállás*, Glossa Iuridica 2017. 1–2. szám 111–145.

⁸ Ibid.

- Abban az esetben, ha a társaság szerződésszegéssel okoz kárt és emiatt kontraktuális felelősség terheli, de nem képes a kárt megtéríteni, akkor a társaság felelősségére a „közös szabályok” közül néhány lesz irányadó (lásd 4.1–4.3. pontok). A kiengyelítetlenül maradt hitelezői követelésekért a tagokat terhelő helyállásra ezeket a normákat már nem kell alkalmazni, hiszen a fizetendő összeg adott, a társasági tagot (és bizonyos egykori tagjait) terhelő helyállási kötelezettség a Ptk. jogi személyekre és társaságokra vonatkozó szabályai-ból következik.
- A társaság tartozása származhat abból is, hogy jogalap nélkül gazdagodott és a gazdagodást nem térítette meg. Ilyen esetben már a társaságot terhelő kötelezettség megállapításához sem kell a „kártérítési felelősség közös szabályait” felhasználni. A társaság tagját terhelő helyállás ebben az esetben is elszakad a társaság kötelezettségétől, de a „közös szabályok” ilyenkor még áttételesen sem jutnak szerephez.

IV.

A „közös szabályok” körébe tartozó egyes rendelkezések alkalmazása a kontraktuális felelősség mögöttes szabályaként

Ennek a pontnak az egyes alpontjaiban a kontraktuális felelősség tekintetében vizsgáljuk azt, hogy a „közös szabályok” körébe tartozó mely normák szerepelhetnek mögöttes szabályként. A kontraktuális felelősség normacsoporton belül külön vizsgáljuk a visszterhes szerződések, az ingyenes szerződések megszegése esetén irányadó felelősség általános szabályait, és a Ptk. más könyveiben említett kontraktuális felelősségi eseteket a mögöttes szabályok szempontjából. Az egyes alpontokon belül meghatározzuk azt, hogy a „közös szabályok” körébe tartozó mely normák minősülnek – külön nevesítés nélkül is – mögöttes szabálynak, és melyek alkalmazása kizárt tartalmi okból.

4.1. A visszterhes szerződések megszegéséért való felelősség és egyes „közös szabályok”

Az előző számban megjelent tanulmányunknak az volt a végkövetkeztetése, hogy a „közös szabályok” egésze nem tekinthető a kontraktuális felelősség mögöttes szabályának. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a „közös szabályok” körébe tartozó egyes rendelkezések ne minősülhetnének a szerződésszegésért való felelősség mögöttes szabályának.

Ennek a megoldásnak történeti gyökerei vannak. A francia, a német és az osztrák polgári törvénykönyvben is

találunk olyan normákat, amelyeket a jogalkotó a deliktualis felelősség körében helyezett el, de amelyek a kontraktuális felelősségre is vonatkoznak, mivel a kétféle felelősség – a különbségek ellenére – mutat fel közös vonásokat is. „A Ptk. – a korábbival megegyező szerkesztési móddal – elkülöníti a felelősség egyes eseteit [XXVII. Cím]. Az egyes sajátos felelősségi eseteket természetesen megelőzik [a XXVI. Cím]ben] a szerződésen kívüli kártérítés általános szabályai, továbbá – a régi Ptk. szerkesztési módjától eltérően – a felelősség módjára és a kártérítés mértékére vonatkozó rendelkezések is. Ez a szerkesztési mód összefüggésben áll a szerződésszegés miatt keletkező és a szerződésen kívüli magatartással okozott károkért való felelősség olyan elválasztásával, amely bizonyos kérdésekben mégis közös rendezést nyújt. Azt, hogy melyek a közös szabályok és melyek a csak szerződésszegéssel illetve szerződésen kívüli károkozásra vonatkozó szabályok, a XXII., XXIII., valamint a XXVI. Cím szabályainak összehasonlításával lehet megállapítani.”⁹ Maga a Ptk. segítséget nyújt abban, hogy találjunk olyan szabályokat, amelyeket a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségre is alkalmazni kell, noha azok a szerződésen kívüli károkozás körében nyertek elhelyezést. A Ptk. 6:144. §-a kapcsolatot teremt egyfelől a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség, másfelől a szerződésen kívüli károkozásra irányadó egyes normák között. Minden olyan rendelkezés, amelyre a 6:144. § hivatkozik a „közös szabályok” körébe tartozik. A „közös szabályok” körébe tartozó normák közül mögöttes szabályként említett rendelkezéseket a Ptk. két csoportba sorolja.

4.1.1. Változtatás nélkül alkalmazandó mögöttes szabályok

A 6:144. § (1) bekezdése olyan normákat említ, amelyek minden változtatás nélkül irányadók a szerződésszegéssel okozott károkra is. A károsult kármegelőzési és kárnyhítési kötelezettségére (6:525. §) és a közös károkozók felelősségére vonatkozó szabályok (6:524. §) tartoznak a mögöttes szabályok első csoportjába.

4.1.2. Eltéréssel alkalmazandó szabályok

A 6:144. § (2) bekezdésében olyan normák szerepelnek, amelyeket – a Ptk. szerint – eltéréssel kell alkalmazni. A Ptk. a kár fogalmára és a kártérítés módjára vonatkozó rendelkezéseket említi.

- a) A 6:144. § (2) bekezdésében elsőként említett mögöttes szabály – a kár fogalma – azonosítása nem egyszerű, ugyanis ilyen címet viselő rendelkezést nem találunk a „közös szabályok” között. Tartalmi-

⁹ WELLMANN GYÖRGY (szerk.): *Az új Ptk. magyarázata VI./VI. Polgári jog, Kötelmi jog, Harmadik, Negyedik, Ötödik és Hatodik Rész*, HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2013, 431.

Tanulmány

lag a kár fogalmához legközelebb eső rendelkezés a Ptk. 6:522. § (2) bekezdése, amely a kár megtérítendő összetevőit rögzíti. [„A teljes kártérítés körében a károkozó köteles megtéríteni a) a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést, b) az elmaradt vagyoni előnyt, és c) a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.”] A jogirodalomban található olyan nézet, amely részben alátámasztja álláspontunkat. „Bár nem fogalom meghatározásról van szó, a Ptk. 6:522. §-a valójában azt írja le, hogy mi értendő kár alatt.”¹⁰ Az idézet annyiban erősíti álláspontunkat, hogy a „damnum emergens – lucrum cessans – költségek” triádst maga is kapcsolatba hozza a kár „fogalmával”, amit a Ptk. 6:144. § (2) bekezdése – talán kissé pontatlanul – említ. A kommentár szerzője azonban a Ptk. 6:522. §-ának egészére, nem csupán a (2) bekezdésére gondol, amikor – szerinte – a Ptk. 6:522. §-a „azt írja le, hogy mi értendő kár alatt”. Álláspontunk szerint – a hivatkozott paragrafusoknak nem minden rendelkezése irányadó a kontraktuális felelősség körében. A Ptk. 6:522. § (1), (3) és (4) bekezdése kifejezetten a kártérítésről szól. Tény, hogy a Ptk. 6:522. § (1) bekezdése pozitív kapcsolatot létesít a kár és a kártérítés között, amikor azt rögzíti, hogy a károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni. A Ptk. 6:522. § (3) és (4) bekezdésében azonban úgy esik szó a kártérítésről, hogy a kártérítés valójában eltér a kártól („... a kártérítés mértékét a teljes kárnál alacsonyabb összegben is meghatározhatja”). Ezek a bekezdések tehát – álláspontunk szerint – nem lennének besorolhatók a Ptk. 6:144. §-ban szereplő „kár fogalma” kategóriába, mivel e bekezdések nem a kárról, hanem a fizetendő kártérítés mértékéről szólnak. A jogalkotó azonban – akárcsak a kommentár – a Ptk. 6:522. § egészére gondolhatott mögöttes szabályként. A Ptk. 6:144. §-ában a „kár fogalma” kategória helyett célszerűbb lett volna – a kártalanítás körében alkalmazott megoldáshoz¹¹ hasonlóan – a „kártérítés mértékére” utalni, amely vitán felül lefedte volna a Ptk. 6:522. § egészét.

- b) A 6:144. § (2) bekezdésében másodikként említett mögöttes szabály – a kártérítés módja – könnyen azonosítható, mivel ez a megjelölés egyformán szerepel mind a 6:144. § (2) bekezdésének, mind a 6:527. §-nak¹² a címében.

Az ebben a pontban említett mögöttes szabályok nem eredeti teljes formájukban alkalmazandók a kontraktuális felelősség körében. Az eltérést – a Ptk. szerint – az jelenti, hogy a kontraktuális felelősség körében a kártérítést méltányosságból nem lehet csökkenteni a kár fogalmára [6:522. § (2) bekezdés] és a kártérítés módjára (6:527. §) vonatkozó mögöttes szabályok alkalmazása során. *Megítélésünk szerint a törvényszöveg nem pontos.*

Egyrészt a kártérítés módjára vonatkozó 6:527. §-ban *nem is szerepel a kártérítést méltányosságból való csökkentésének a lehetősége*, tehát nincs mitől eltérni e tekintetben. A 6:522. §¹³ ugyan tartalmazza a kártérítés méltányosságból való csökkentésének a lehetőségét, de ezt a (4) bekezdés rögzíti, miközben – ha a Ptk. 6:144. § (2) bekezdését szöveghűen értelmezzük – nem az egész 6:522. §, hanem annak csak a (2) bekezdése minősül mögöttes szabálynak. A Ptk. 6:144. § (2) bekezdése tehát egy olyan rendelkezést említ kivételként, amely a jogszabály szövege alapján nem is tekintendő mögöttes szabálynak. Az ellentmondást a Ptk. módosításával kell feloldani. A Ptk. 6:144. § (2) bekezdésének szöveghű értelmezése ugyanis két szempontból sem vezet helyes eredményre. Egyrészt fölösleges a kártérítés méltányosságból történő mérséklési lehetőségének az említése. Nagyobb problémának érezzük azt, hogy a Ptk. 6:522. § (3) bekezdésében foglaltakat a szerződést szöveghű értelmezése alapján *nem lehetne mögöttes szabályként alkalmazni a kontraktuális felelősség körében*, márpedig a jogalkotó aligha akarja megengedni a káronszerzést a szerződésszegéssel sújtott fél mint károsult számára.

Megjegyezzük, hogy a Ptk. 6:144. § (2) bekezdését abban az esetben is módosítani kell, ha azt nem szöveghűen értelmezzük, hanem az alapján a Ptk. 6:522. § egészét mögöttes szabálynak tekintjük. A Ptk. – teljes kártérítés elvét deklaráló – 6:522. § (1) bekezdése ugyanis semmiképpen nem minősülhet mögöttes szabálynak a kontraktuális felelősség körében, ahol csak a szándékos károkozás körében érvényesül a teljes kártérítés.

időszakonként visszatérően előre fizetendő, meghatározott összegű járadékot is meghatározhat.

(3) A bíróság a kártérítés módjának meghatározásánál nincs kötve a károsult kérelméhez; a kártérítésnek azt a módját nem alkalmazhatja, amely ellen valamennyi fél tiltakozik.

13 Ptk. 6:522. § [A kártérítési kötelezettség terjedelme]

(1) A károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni.

(2) A teljes kártérítés körében a károkozó köteles megtéríteni

a) a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést;

b) az elmaradt vagyoni előnyt; és

c) a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.

(3) A kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt.

(4) A bíróság különös méltányolást érdemlő körülmények fennállása esetén a kártérítés mértékét a teljes kárnál alacsonyabb összegben is meghatározhatja.

10 Ibid. 444.

11 A Ptk 6: 564. §-a nem a kár fogalmára, hanem – a kártérítés módja mellett – a kártérítés mértékére vonatkozó normát rendeli mögöttes szabályként alkalmazni.

12 Ptk. 6:527. § [A kártérítés módja]

(1) A károkozó a kárt pénzben köteles megtéríteni, kivéve, ha a körülmények a kár természetben való megtérítését indokolják.

(2) A jövőben rendszeresen felmerülő károk megtérítésére a bíróság

4.2. Az ingyenes szerződések megszegéséért való felelősség és a „közös szabályok”

- a) A Ptk.-ban a kontraktuális felelősség szabályai lényeges különbséget mutatnak attól függően, hogy visszterhes vagy ingyenes szerződések megszegésére került-e sor. Érdekes a szabályok elhelyezésének a sorrendje. A Ptk. elsőként a visszterhes szerződések megszegésének speciális felelősségi következményeit rögzíti. Másodikként említi a „közös szabályok” közül mögöttesként alkalmazható normákat. Csak harmadikként következnek az ingyenes szerződések megszegésének következményei. Kérdésként merül fel, hogy a 6:144. és 6:145. §-okban rögzített kapcsoló szabályokat miért a visszterhes szerződések megszegése után, de az ingyenes szerződések előtt helyezte el a jogalkotó?
- b) Az elhelyezés azt sugallja, hogy a károsult kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettségére, a közös károkozók felelősségére, továbbá a kár fogalmára és a kártérítés módjára vonatkozó – a deliktuális kárfelelősség körében elhelyezett, „közös szabályok”-nak nevezett normák közé tartozó – négy szabály csak a rájuk történő hivatkozás előtt (a 6:142–6:143. §-okban) rögzített kontraktuális felelősségi normák kiegészítéseként jöhetnek számításba, amelyek a visszterhes szerződések megszegésére vonatkoznak, az ingyenes szerződések megszegésével okozott károkra nem.
- c) Álláspontunk szerint azonban helytelen a mögöttesként alkalmazható szabályokat csak a visszterhes szerződésekkel kapcsolatba hozni. Nem látunk indokot arra, hogy a károsultat a jog mentesítse a kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség (6:525. §) alól pusztán azért, mert nem fizet ellenértéket a kapott szolgáltatásért. Éppen ellenkezőleg, a kapott ingyenes juttatásra tekintettel a jogosultnak minden elvárható módon elő kell mozdítania azt, hogy a károk mértéke, és emiatt a szerződő partnerét terhelő kártérítés minél kisebb legyen, ami egyben saját érdeke is. A közös károkozók felelősségére vonatkozó szabályok (6:524. §) alkalmazásának kizárását sem indokolja pusztán az, hogy a megszegett szerződés ingyenes volt. Az, hogy az ingyenes szerződések esetén a 6:147. § elkülöníti a szolgáltatás tárgyában és a jogosult egyéb vagyonában bekövetkező károkért való felelősséget – álláspontunk szerint –, nem zárja ki azt, hogy a kár megtérítendő összetevői között az elmaradt hasznot és a költségeket is figyelembe vegyük, legalábbis a jogosult egyéb vagyonában bekövetkező kárként. A mögöttes szabályként való alkalmazhatóság mellett szól az is, hogy a visszterhes szerződések tekintetében a Ptk. a kártérítés mértéke kapcsán (6:143. §) ugyan csak alkalmazza a szolgáltatás tárgyában és a joga-

sult egyéb vagyonában bekövetkező károk megkülönböztetését, és ez nem képezi akadályát annak, hogy a 6:144. §-ban mögöttes szabályokat hívjon fel. Nem látjuk indokát annak sem, hogy a kártérítés módját – a kárnak főszabályként pénzben, kivételesen természetben történő megtérítését – ne keltsen alkalmazni ingyenes szerződések megszegésével okozott károk esetén.

4.3. A Ptk.-ban a Hatodik Könyvön kívül említett szerződésszegésért való felelősség és egyes „közös szabályok”

A károsult kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettségére (6:525. §) és a közös károkozók felelősségére vonatkozó szabályok (6:524. §), továbbá a kár fogalmára [6:522. § (2) bekezdés] és a kártérítés módjára (6:527. §) vonatkozó deliktuális kárfelelősségi normák nem csupán a Hatodik Könyv Második Rész X. Cím XXII. fejezetében (a szerződésszegés általános szabályai) található kontraktuális felelősség tekintetében szerepelnek mögöttes szabályként, hanem a Ptk. Hatodik Könyv Harmadik Részében (Egyes szerződések) elhelyezett kontraktuális felelősségi tényállások tekintetében is. Az egyes helyzetekre vonatkozó szabályok csak a szerződésszegésért való felelősség szabályainak alkalmazását írják elő, de – mint látuk korábban – az említett négy szakaszt maga a Ptk. rendeli mögöttes szabályként alkalmazni a szerződésszegésért való felelősség szabályainak felhasználása során, így az ezzel a négy normával kiegészült kontraktuális felelősségi szabályrendszert kell alkalmazni a Ptk. Hatodik Könyv Harmadik Részében.

4.4. Bizonytalan státuszú normák

Nem világos, hogy a Ptk. miért nem említi mögöttes szabályként a „közös szabályok” közül a kárveszélyre (6:523. §), a jövdelempótló járadékra (6:528. §) és a tartást pótló járadékra (6:529. §), a járadék megváltoztatására, megszüntetésére (6:530. §), az általános kártérítésre (6:531. §), a kártérítés esedékességére (6:532. §), az elévülésre (6:533. §), és az életviszonyok változásának figyelembevételére vonatkozó szabályokat is.¹⁴ Ezek ugyanis „a kártérítés közös szabályaiként” kerülnek említésre, és ezekben nem található olyan tartalom, amely ütközne a Hatodik Könyv Második Részében (a szerződés általános szabályairól) és Harmadik Részében (Egyes szerződések) elhelyezett kontraktuális felelősségi tényállásokra irányadó szabályokkal. E közös szabályokat – álláspontunk szerint – annak ellenére is alkal-

¹⁴ Ptk. 6:534. § A károsult kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettségét említi a Ptk. 6:144. §, és ezt talán lehet úgy értelmezni, hogy a károsulti közrehatásra vonatkozó deliktuális felelősségi szabály is alkalmazandó.

Tanulmány

mazni kell a szerződésszegésért való felelősségre, hogy azokat a Ptk. nem jelöli meg mögöttes szabályként. Az ebben a pontban felsorolt szakaszok mögöttes szabályként irányadók a visszterhes és az ingyenes szerződések megszegésével okozott károkért való felelősség minden esetében, ideértve a szerződésszegésért való felelősség Hatodik Könyvön kívül említett szerződésszegésért való felelősségi eseteket is.

4.5. Egyes „közös szabályok”, amelyek nem minősülnek mögöttes szabálynak

A 4.1–4.3. pontokban azokat a rendelkezéseket vettük górcső alá, amelyeket a Ptk. a kontraktuális felelősség mögöttes szabályaként jelölt meg. A 4.4. pontban a „közös szabályok” közül azokat soroltuk fel, amelyeket – álláspontunk szerint – mögöttes szabályként alkalmazni kellene annak ellenére, hogy ezeket a Ptk. nem említi. Ebben a pontban azt vizsgáljuk meg, hogy a „közös szabályok” körébe tartozó egyes rendelkezések közül melyek azok, amelyeket a Ptk. helyénvaló módon nem említi a kontraktuális felelősség mögöttes szabályai között. Két csoportba sorolhatók azok a normák, amelyek – a régi Ptk.-tól eltérően – nem képeznek mögöttes szabályt.

- a) Az előreláthatóságra (6:142. §), a kártérítési kötelezettség terjedelmére (6:143. §), a felelősség korlátozására és kizárására (6:152. §) vonatkozóan a kontraktuális felelősségre vonatkozó előírások tartalmaznak rendelkezéseket, így ezek tekintetében egyrészt nincs szükség mögöttes szabályokra, másrészt a kontraktuális felelősségi szabályok nem is lennének minden esetben összeegyeztethetőek a – kodifikáció során jelentősen megváltoztatott tartalmú – deliktális normákkal.
- b) A jogellenességet vélhetően azért nem nevesítik mögöttes szabályként, mert azt a szerződésben foglalt kötelezettség megszegése helyettesíti, márpedig a kontraktuális kárról és kontraktuális felelősségről csak akkor beszélhetünk, ha történt szerződésszegés. A francia Polgári törvénykönyv szerint a szerződésnek a felek között törvényereje van. A jogbiztonság követelménye alapján hazai jogunkban is el lehet jutni arra a következtetésre, hogy egy érvényes szerződés megszegése jogszályba ütközik.

V.

Összegzés

E tanulmány, kapcsolódva a felelősségi szabályok elhelyezését bemutató, a „kártérítési felelősség közös szabályainak” áttekintő és a „közös szabályok” egészének alkalmazhatóságát elemző korábbi tanulmányhoz, a „közös szabályok” egyes normáit vizsgálta.

A sérelemdíj és a kártalanítás tekintetében kifogásoltuk, hogy a kódex azt a látszatot kelti, mintha ezekre a jogintézményekre a kártérítési felelősség valamennyi szabálya, köztük a „közös szabályok” egésze irányadó lenne. *Tartalmi elemzéssel azt bizonyítottuk be, hogy a „közös szabályok” között elhelyezett három norma irányadó a sérelemdíjra és egy további norma mögöttes szabályként való alkalmazhatósága a személyiségvédelemről való lemondás értelmezésétől függ (I. pont). A kártalanítás tekintetében – a kár mértékére és a kártérítés módjára vonatkozó szabályokon túl – a „közös szabályok” közé tartozó további normákról állapítottuk meg azt, hogy mögöttes szabályként vonatkoznak a kártalanításra (II. pont). Kifejtettük azt a nézetünket, hogy a jog által kifogásolt magatartást nem tanúsító, de más kiegyenlítően tartozásának megfizetésére kötelezett személyt terhelő helytállásra nem vonatkozik a „közös szabályok” egyike sem (III. pont). Megállapítottuk, hogy a „közös szabályok” között vannak olyan normák, amelyek mögöttes szabálynak minősülnek a Hatodik Könyv Második Rész X. Címében szereplő kontraktuális felelősség (6:142–6:152. §§) tekintetében (IV. pont), és indítványoztuk bizonyos pontatlanságok kiküszöbölését (4.1. pont). Bár a kapcsoló szabály elhelyezése alapján úgy tűnhet, mintha csak a visszterhes szerződések megszegése esetén lennének irányadók a mögöttes normák, de a „közös szabályok” közül a Ptk. által hivatkozott mind a négy normát alkalmazhatónak és alkalmazandónak találtuk az ingyenes szerződések megszegése miatt érvényesülő kontraktuális felelősségre is (4.2. pont). Ugyanezek a szabályok vonatkoznak a Ptk. más könyveiben elhelyezett kontraktuális felelősségre is (4.3. pont). Ráműtöttünk arra, hogy a „közös szabályok” között vannak olyan normák is, amelyeket a Ptk. indokolatlanul nem tekint mögöttes szabálynak (4.4. pont). A tanulmány végén – a kérdést negatív oldalról közelítve – a „közös szabályok” közül azokat vettük számba, amelyek nem alkalmazhatók a kontraktuális felelősség szabályaival együtt. Láttuk, hogy egyes szabályok tartalmilag összeegyeztethetetlenek a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségre irányadó rendelkezésekkel, míg más szabályok alkalmazására egyszerűen nincs szükség (4.5. pont).*

A hatályos szabályok elemzése alapján, álláspontunk szerint kifejezetten meglepő a „kártérítési felelősség közös szabályai” elnevezés, amely helyett – a jóval szűkebb alkalmazási körre utaló módon – a „deliktális felelősség közös szabályai” név alkalmazása lett volna indokolt. A tartalmi elemzés alapján a jelenlegi „közös szabályok” körén belül mindössze egyetlen olyan norma található, amely egyaránt vonatkozik – a deliktális felelősségen túl – mind a sérelemdíjra, mind a kártalanításra, mind a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségre. Ez a norma a közös károkozók felelősségére vonatkozó 6:524. szakasz. A kodifikáció során rögzíteni lehetett volna e norma mögöttes szabály jellegét, azzal, hogy mindhárom

jogintézmény tekintetében külön-külön nevesíteni kellett volna azt, illetve azokat a további szabályokat, amelyek a közös mögöttes normán felül az adott jogintézményre még vonatkoznak.¹⁵ Ezzel a megoldással elkerül-

15 A sérelemdíj tekintetében mögöttes norma a károsodás veszélye esetén irányadó 6:523. §, továbbá a 6:526. §-ból a szándékosan okozott károkért való felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződési kikötés semmissége, és a kártérítés esedékességére vonatkozó 6:532. §. A kártalanítás tekintetében – a sérelemdíj mögöttes szabályain túlmenően – a kártérítés módjára vonatkozó 6:527. §-t is alkalmazandónak tekintjük. A szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség tekintetében a Ptk. jelenleg is utal a kár mértékére vonatkozó 6:522. §-ra, és – megítélésünk szerint – mögöttes szabálynak tekintendő még a kárveszélyre (6:523. §), a jövedelempótló járadékra (6:528. §) és a tartást pótló járadékra (6:529. §), a járadék megváltoztatására, megszüntetésére (6:530. §), az általános kártérítésre (6:531. §), a kártérítés esedékességé-

hető lett volna egyfelől az, hogy a normaszöveg a sérelemdíj tekintetében azt sugallja, hogy ezekre a „közös szabályok” egésze vonatkozik, másrészt az, hogy a szerződésszegéssel okozott károk tekintetében viszont a Ptk. részben pontatlanul, részben az indokoltnál szűkebb körben határozza meg a mögöttes szabályok körét. A kérdés újragondolása *kiküszöbölné az értelmezési nehézségeket*, és megszüntetné azt a jelenlegi helyzetet, amely szerint egyes normák indokolatlanul nem minősülnek mögöttes szabálynak a kontraktuális felelősség és a kártalanítás tekintetében.

gére (6:531. §), az elévülésre (6:533. §), és az életviszonyok változásának figyelembevételére vonatkozó szabályok is (6:534. §).